Ч. 326 (13.525). Львів, неділя 10. грудня 1933. Poczłowa opłata zaplacono ryczałtem. Рік LIV.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

## Чого домагається Гітлер?

Як довідується кореспондент „Дейлі Геральда" з добре поінформованого джерела, Гітлер заявить готовість порозумітися безпосередньо з Францією під такими умовинами:

1) признання мілітарного рівноуправнення Німеччини без ніякого пробного часу;

2) негайний зворот Басейну Сари без плебісциту і відшкодування;

3) ґарантія, що Франція не буде інтервеніювати на випадок, як Німеччина розпічне безпосередні переговори з Бельгією в справі Ейпену і Мальмеди.

Крім того Франція має зложити запевнення, що здержиться від інтервенції на випадок польсько-німецьких переговорів у справі німецької східної границі.

До тієї вістки завважує „Дейлі Геральд", що французькі політичні кола дивляться на майбутні німецько-французькі переговори дуже песимістично.

## Іспити для радних з польської мови.

**З несамовитих історій останньої виборчої практики.**

Цікавою є нова установа — іспити з польської мови у слові і письмі. На суботу 2. грудня н. р. завізвано напр. до тернопільського маґістрату около 20 українських кандидатів на радних перед іспитову комісію, в склад котрої входили: предсідник головної комісії віцепр. окр. суду д-р Вендриховський, його заступник окр. суддя д-р Кобєнський і директор польської ґімназії Лещинський. Від іспиту звільнено тільки тих українців, що скінчили вищі школи, або що виказалися укінченою середньою школою. Інших (18) поділено на три серії і піддано строгим іспитам. Всі писали нелегкий диктат з польської мови, опісля був іспит з граматики і конверсація. З граматики питали так, що більше ніж половина польських абітурієнтів з польських ґімназій не здало би такого іспиту з польської граматики. З 18 іспитованих українців перепало при іспиті аж 15 і навіть такі, що мали скінчені з добрим поступом 4 кляси ґімназії і були рахунковими підстаршинами, або такі, що були вчителями як фахівці у **польській** промисловій школі і викладали **по польськи!** Всіх їх очевидно счеркнуть з листи кандидатів на радних. Жидів таким іспитам не піддано, а між ними крім кількох інтеліґентів є здебільша такі — що по польськи не уміють говорити, а уміють тільки підписатися!

## Глум над театром.

**Делеґати ЦК КП(б)У в ролі режисерів театру „Березіль" у Харкові.**

Відомий український театр „Березіль" у Харкові, не вважаючи на свій ідеольоґічно-лівий та мистецько експериментаційний характер, діждався теж марки „контрреволюційної". Основник і довголітній артистичний керманич того театру Лесь Курбас попав у неласку і його доля нині невідома (мабуть кудись його вивезли); не поміг йому ані найвищий почесний титул „народнього артиста Републики", ані навіть офіціяльна приналежність до комуністичної партії. Нині театр підлягає вівісекціям, веденим самими членами ЦК КП(б)У, які вважають себе такими самими „спецами" від справ театр. мистецтва, що й аґрарної чи соціяльної політики.

Оце читаємо, що найближчою премієрою „Березілю" буде „Загибіль ескадри", пропаґандивна пєса „совітського [illegible] Корнійчука, яку режисерують делеґати ЦК КП(б)У і комісаріяту освіти! Премієра тої пєси — як заявив у „Вістях" директор того театру Лазоришак — має бути демонстрацією проти „буржуазійно-націоналістичної і формалістичної спадщини Леся Курбаса". Тема пєси: як то моряки-більшовики чорноморської фльоти борються з „петлюрівцями", прихильниками Центральної Ради, чорносотенними старшинами й „приклонниками німецького імперіялізму", та виконуючи наказ Леніна — топлять боєві кораблі!

Можна собі уявити, яка це театральна „шміра" і який це на сцені балаґан!

## Ще про краєвий зїзд соц.-дем. партії на Закарпатті.

До звідомлення з того зїзду (див. „Діло" ч. 320) подаємо за ужгородським „Впередом" ще такі доповнення:

Головна стіна салі готелю „Корона" була прикрашена червоним, державним і краєвим жовто-блакитним прапором та бюстом Маркса і портретами Масарика й Шевченка. Кожний делеґат при вході дістав друкований звіт з діяльности в своїй рідній мові, бо звіт вийшов у мовах українській, чеській і мадярській. Всіх делеґатів і гостей було 124. Були теж представники центр. виконавчого комітету з Праги сенатор В. Дундр і д-р Сверак.

З принятих на зїзді резолюцій заслуговує на увагу головно резолюція у справі автономії Підк. Руси:

„Складного питання автономії не можна вирішити без участи широких кол суспільства, без пляннового приготовлення, чого ми тепер не спостерігаємо. Для нас автономія П. Руси є самозрозуміла, здійснення її привитаємо тільки тоді, коли вона забезпечить ліпший господарський і культурний розвиток краю. До систематичного приготовлення автономії належить і приготування службовців держави, а тому домагаємося, щоб усі державні службовці навчилися місцевої української мови, а в мадярських частинах краю і мадярської. Тим буде задоволена потреба краю та буде доказ, що з реалізацією автономії серіозно рахуються. Іменування ґубернатора Підкарпаття для нас не є актуальним питанням доти, доки не є визначений обсяг його влади".

Поза тою резолюцією зїзд приняв цілу низку резолюцій у справах політичних, орґанізаційних, господарських та культурно-освітніх. М. ін. зїзд домагається, щоби у всіх українських (т. зв. руських) школах на Закарпатті велась наука виключно в мові українській та щоби звідти усунути язиковий хаос. Дальше зїзд виступив з доманням широкої розбудови українського шкільництва, заснування Педаґоґічної Академії в Ужгороді, удержавлення церковних шкіл і т. д. В окремій резолюції стверджено, що на Закарпатті не тільки українське, але й мадярське, жидівське, німецьке і румунське населення заявляється за чсл. республикою і її демократичним ладом.

## Новий уряд у Злучених Державах.

ВАШИНГТОН, 8. XII. ПАТ. Президент Рузвельт створив надзвичайну національну раду (Нейшенел Емердженс Кавнсил). Її завданням має бути сцентралізувати інформації про діяльність ріжних урядових ділянок. У склад ради входитимуть: секретарі внутрішніх справ, хліборобства, торговлі, праці та ряд інших осіб.

**ПРИГАДАЙМО СОБІ ВСІ НАШ ОБОВЯЗОК СУПРОТИ „ПРОСВІТИ" В 65-і ЇЇ РОКОВИНИ!**

**ЗНАЙТЕ, ЩО НА „ПРОСВІТІ" ВИРОСЛА ВСЯ НАША НАЦІОНАЛЬНА СИЛА!**



## НАПЕРЕДОДНІ ВИБОРІВ ДО МІСЬКИХ РАД.

*Львів, 9. грудня 1933.*

В неділю, дня 10. грудня ц. р. відбудуться вибори до міських рад у більшости галицьких міст і містечок. Не будемо довго розводитися над значінням самоуправи у житті нації. Побіч родини громада є основою культурної і суспільної орґанізації нашого народу. Зокрема для нас, як недержавного народу, громада має ще окреме значіння. Нове українське заступництво у міс[illegible]дах повинно бути виявом зросту сили у[illegible]го елементу по містах, прорече[illegible] до[illegible] орґанізаційного хисту. Українське [illegible]селене, навмір сільського населення [illegible]іст і тому для нас не може бути байдуж[illegible] [illegible]плив на управу міста.

Не да[illegible] [illegible]речити, що самоуправу в Польщі зде[illegible] з її самостійного становища, яке вона [illegible] австрійських часів. Польська держава зве[illegible]оуправу до чинника помічного державній [illegible]трації. Всетаки і така самоуправа є тісно зв[illegible] з життям загалу населення. Вона входить [illegible]око у сферу господарських, культурних, освітніх і гуманітарних інтересів найширших шарів українського населення. Правда, ми по містах творимо [illegible] вслід за тим у міських радах будемо мати малий вплив. Та наше заступництво у міських радах стоятиме на сторожі міської господарки і оборонятиме інтереси українського населення.

З тих усіх причин вибори до міських рад є важною подією в житті українського народу в Польщі. До тих виборів йде українське населення міст самостійно. Ми віримо, що українське населення, не оглядаючися на всі законні і фактичні трудноції вийде побідником і добуде собі належне заступництво. Це може статися тоді, коли українське населення міст піде обєднане внутрі без огляду на політичні партії, піде одним спільним фронтом. Усяке розбиття, виставлення більше як одної листи кандидатів на радних, мусить неминуче спричинити розбиття голосів, а вслід за тим нашу програну. Само собою розуміється, що в такій важній хвилині для міського населення мусять зійти на задній плян всякі особисті амбіції одиниць, чи клясові інтереси поодиноких верств українського міського населення. Дальшою передумовою побіди є те, щоби українське населення, розуміючи вагу міських виборів, йшло масово до голосування. Масова участь українських виборців у виборах, консолідація всіх українських сил виявить наш вплив по містах без огляду на те, який буде вислід виборів. Наші противники, бачучи нашу єдність і солідарність, будуть шанувати нас і рахуватися з нами і в тому випадку, коли із незалежних від нас причин влада уневажнить українські виборчі листи.

З хвилиною відбуття виборів не кінчаться обовязки українського громадянства. Всюди там, де є до того законні причини, слід вносити виборчі протести. Крім того слід збирати матеріяли для загальних підсумків з виборів до міських рад у цілому краю. Такі підсумки є потрібні Українській Парляментарній Репрезентації на те, щоби евентуальні виборчі зловживання видвигнути на парляментарній арені, а також зібраний фактичний матеріял і досвіди з тих виборів є потрібні для майбутніх виборів.

Негайно по відбутті виборів Українські Виборчі Комісії повинні Краєвій Народній Канцелярії і українській національній пресі надсилати звідомлення про вислід виборів у поодиноких містах і містечках, а зокрема про кількість українських радних. Крім цього слід висилати до

Народньої Канцелярії звідомлення про всі події, які мали вплив на вислід виборів, а саме: про спосіб поділу міста на округи, про участь чи неучасть українців у головній і окружних виборчих комісіях, про виборчі списки, про спосіб голосування і інші.

Ми віримо, що українське населення міст, яке вже стільки разів дало докази національної свідомости і дисципліни, сповнить і тим разом свій обовязок і вибере належне йому заступництво. У майбутности повинен відбутися зїзд нововибраних міських радних, на якому треба б обговорити всі важні проблеми української самоуправної політики і комунальної господарки.

—o—

# Літвінов у Римі.

**Женева, 4. грудня 1933.**

За побутом Літвінова в Римі слідкують у Женеві з тим більшим заінтересуванням, що Мусоліні має на меті урятувати від остаточного загину Союз Народів притягнувши до нього не лише Радянщину, а й Японію і Злучені Держави Америки. Тяжко рішити, що треба більше подивляти, широчінь політичного погляду керманича Італії, чи безмежність фантазії письменника, чи намагання використати сучасний інтернаціональний хаос в інтересах батьківщини.

Один швайцарський денник повідомляє, „що Мусоліні настоює на тім, щоби зобовязати Радянщину до співробітництва в напрямі улекшення світової кризи“. Ця думка гідна великого мужа Італії. Країна, в якій міліони люду гинуть з голоду, в той час, коли збіже накопичене на залізничих та пароплавних стаціях у міліонах пудів гине під дощем; країна, де по містах стоять тисячі голодних годинами у черзі, щоби купити злиденний кавалок поживи, а сотки потягів щомісяця вивалюються з розхлябаних шин; країна новітніх фараонів, у якій сотки тисяч невільників гинуть на канальських роботах — ця країна справді має бути зобовяза... почати поборення світової кризи пере... власних межах. Коли Мусоліні н... притягти представників московськ... до Женеви, щоби примусити їх до ... роду поборювання світової кризи, то ...вді ставить собі велике завдання. Як... м він примусить московський уряд ... тися до улекшення світової кризи, к... асть Радянщини у світовім товаровім ... не перевищує участи Швайцарії, це йог... мниця. Наради Мусоліні з Літвіновим ці... довірочні, представники преси ніяких ...кладніших відомостей про них не мають.

Відносно щирости італійсько-більшовицьких відносин не повинно, розуміється, бути найменшого сумніву, оскільки щирість є взагалі чинником політичним. Не треба забувати, пригадує „Нае Цюрхер Цайтунг“, що „Мусоліні перший з усіх голов держав визнав російський революційний уряд“. Не треба також забувати того, що збіже, награблене більшовиками у голодних українських селян, та дерево, нарубане українськими засланцями, Італія купує дешевше ніж де інде в ССРР. Коли Мусоліні більше заінтересований радянським господарством ніж червоною армією, його політична оригінальність цілком вийнякова, але не виключене, що й Мусоліні прямує шляхом спільним з іншими державами.

Недавні вияви італійсько-більшовицької приязні наступили безпосередньо по бучних манїфестаціях французько - більшовицького зближення, що осягли свій найвищий ступінь у бенкетуванню Еріо в столиці виголодженої України. І так як французько-більшовицьке зближення зробило цілком безпредметовим колишнє німецько-радянське порозуміння, охолодило й італійсько-радянське зближення французько-радянську приязнь. Безпосередні переговори між Німеччиною з одного та Францією і Польщею з другого боку є свого роду доказом того, що червона армія має для Франції вартість лише тоді, коли вона стоїть до її виключної і монопольної розпорядимости.

Визнання Радянщини Злученими Державами Америки, рішене, очевидно, вже незабаром по оголошенню самостійности Манджу-Го, має остількиж безсумнівно мілітарну основу, як і французько-радянське порозуміння. Подорож спочатку міністра Кота, а потім Ліндберга, до Радянщини вказує навіть на те, що як Франція так і Америка виявили однакове заінтересування станом більшовицького військового летунства.

Небагато ріжниться і поступовання Мусоліні в однім та другім випадку. В першім він намагався, і треба признати не без успіху, ударемнити французьку монополію на червону армію, а по повороті Літвінова з Америки він намагається перешкодити Злученим Державам Америки ужити більшовицьких ляндскнехтів Европи в Азії.

Можна припустити, що італійським приятелям Радянщини досить добре відомі її внутрішні відносини, також мабуть як і Франції та Америці. Для Мусоліні не є, очевидно, таємницею, що червону армію можна ужити лише у найближчім часі, поки її ще не захопила голодова катастрофа та получений з нею занепад цілої більшовицької господарки. А це вистарчає цілком на те, щоби намагатися стягнути всі великі держави цілого світу до Женеви та відсунути радикальні рішення на можливо довший час. Можна мати цілком оправданий сумнів, щоби для Італії було побажанням радикальне розвязання світової кризи та устанлення певного нового ладу в Европі без осягнення чи бодай запевнення всього того, чого вимагають італійські державні інтереси.

Таке становище займає на жаль не сама лише Італія. На розбіжність інтересів великих держав числить московський уряд значно більше ніж на силу червоної армії. Але швидкий розвиток світової кризи, який шириться і в Америці, не дає можности чекати державам, де криза лютує особливо жорстоко. Тому можна мати і поважний сумнів, чи Мусоліні пощастить заманити до Женеви всі великі держави. Що можна осягнути разом з московським урядом показала досить яскраво і розбройна конференція й економічна конференція у Льондоні. Кризу можна перемогти не разом з московським урядом, а лише проти нього. А хто це знає, і всеж тягне більшовиків до Женеви, той, очевидно, заінтересований у дальшому загостренні кризи.

Що рішать Мусоліні з Літвіновим у Римі, не буде, очевидно, в найближчім часі загально відомим. Але ще менше відомо їм самим, чи зможуть вони перевести в життя свої рішення. Світова економіка, а тим самим і політика має цілком певні означені закони свого розвитку обовякові як для Італії так і для більшовицьких потентатів у Москві. І знання цих законів варте більше ніж знання найбільш довірочних паперових умов між урядами найбільших держав.

Міродайною для світу є тепер перемога над кризою, яка загрожує великим державам не менше ніж малим. Це починають уже розуміти і деякі державні мужі, які мають відвагу перейти до великого порядку денного над власними територіяльними вимогами, що вважалися ще недавно найсвятішими вимогами цілої попередньої політики. Рішати другорядні питання будуть ті, що здобудуть провід у рішенні найважніших питань світової ваги.

**М. Данько.**

# Американські українці протестують.

**ВЕЛИКА ДЕМОНСТРАЦІЯ БОСТОНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ПРОТИ СОВІТІВ.**

**Від Ред.:** В „Ділі“ були вже описи українських протибільшовицьких демонстрацій у Ню-Йорку і Дітройті. Нині подаємо опис такоїж демонстрації у Бостоні.

Велика маса українців з Бостону й околиці зібралася в неділю 12. XI. на демонстрацію, щоби замаркувати свій протест проти голодження українців московськими більшовиками.

**Демонстраційний похід.**

Демонстрації почалися врочистим богослуженням у місцевій церкві за жертви більшовицького правління на Совітській Україні. В 2. годині зполудня почав уставлятися на Арлингтон Стріт український демонстраційний похід. На цей похід явилися не тільки місцеві українці, але й багато українців з околичних осель, як Провіденс, Потокет, а навіть з Манчестер. З Вунсокет приїхали люди автобусами та 40 автами. Між демонстрантами було багато дівчат та мущин в українських народніх строях, що надавало походові барвний вигляд. Учасники несли американські й українські прапори. На чолі походу йшла українська орхестра з Вунсокет. За нею несли прапори, а далі напис, котрий показував видцям, що це злучені бостонські товариства протестують проти більшовицьких звірств на Совітській Україні. Далі йшли діти, що несли великий американський прапор, за ними українські дівчата в народніх строях, далі інші учасники й учасниці.

Похід перейшов вулицями міста та по годинній марші увійшов до великої салі „Мюнисипел Одиторіюм“ на Іст Стріт та Шомот Евеню, де мало відбутися протестаційне віче. Місцеві більшовики заздалегідь приготовлялися розбити українську демонстрацію та прийшли до будинку, ще заки похід наспів туди. Видно, мали вони пляни захопити салю наперед і не допустити до нарад. Та комітет передбачив це і казав отворити салю аж тоді, як похід прийде до салі та пускати на салю передовсім тих, що брали участь у поході. Більшовикам не лишилося нічого іншого, як пробувати зірвати віче

**ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 10. ГРУДНЯ 1933.**

М. ДАГОР. 2)

# Про розписи наших церков.

**(Критичні замітки.)**

(Докінчення.)

Неменше легкодушно поступають також ті, що для особистих примх важуть копіювати церківну поліхромію невеличкої артистичної вартости, якоїсь зовсім невідомого автора, замісць впровадити новий стінопис, гідний нашої національної культури. Особливо там, де українська церква є важною репрезентаційною точкою. Але й такі дивні річи діються в нас, відновлюють — наче на глум — малюнки, взяті живцем із ріжних альбомів, а одночасно нищать легкодушно розписи наших відомих і заслужених мистців (Устіяновича, Сосенка і ін.).

Правда, що з другого боку годиться й визначити, що крім тих небажаних і прикрих явищ є ще й відрадні, в останніх роках повстало кілька нових, вартісних українських поліхромій, виконаних фаховими мистцями, чим слушно радіють і гордяться їхні фундатори. Але про це не маю наміру ширше писати на цьому місці, вважаючи, що дійсно цінний твір сам за себе говорить, він не потребує реклями.

Крім згаданих промахів стараються ріжні непокликані добродії „давати ради“ фахівцям, як треба поступати в тих або інших випадках. Так впр. один священик хотів недавно переконати наших мистців (з нагоди відсвіжлення собору св. Юра у Львові), що не годиться виконувати малювання безпосередньо на мурі, зате краще було би — на його думку — закривати стіни полотнами з ріжними іконами, як фрагментами поліхромії. Мовляв, полотно є витриваліше на вогкість, дальше, його можна переносити з місця на місце, відновляти, то-що. На доказ нестійности стінопису цей добродій наводить відому історію з тайною вечерою Ліонарда да Вінчі. Тим прикладом шановний автор дав доказ тільки крайньої ігноранції в справах малярства, бо картина Ліонарда знищилася не наслідком „нетревалости“ стінопису, а Ліонардо експериментував на мурі, пробуючи відкрити нові технічні можливости, що йому остаточно не вдалося. Зрештою, стінопис виконаний звичайним способом, є навіть у нашому вогкому підсонні зовсім тревалий, що доказують добре збережені українські фрески Ягайлонської каплиці в Кракові, чи хочби малювання на дзвіниці Манявського Скита. Коли ж ще про приклад з італійського ґрунту, то вистане звернути увагу на стінні малюнки великого фльорентійця Джотта, які повстали за 150 літ перед згаданою композицією Ліонарда, а всеж таки перетревали зовсім добре до наших часів. Скільки то образів, мальованих у тих часах на полотні, чи навіть на дереві — вогкість знищила безслідно! Цікаво знати, як уявляє собі цей дорадник усякі орнаменти. Чи й вони мали би бути виконані на полотні?

У всяких сумнівних справах слід лише і виключно звертатися до визначних фахівців або представників наших мистецьких організацій чи установ.

Тоді чужинці не зможуть більше малювати наших церков, тоді для кімнатних малярів не буде місця при поважній роботі і врешті ніхто не схоче копіювати старої, маловартісної поліхромії з минулих часах. Нові малюнки у наших церквах повинні бути не тільки доказом нашої культури, але і повинні дати можливість українським мистцям проявляти й розвивати їхній хист і дати їм жити!

**У місяці ГРУДНІ засвідчімо перед цілим культурним світом нашу глибоку пошану до Матері Просвіти. Зваживши, що вона така наша власність, що ми всі, цілий нарід стоїмо непохитно на стороні освітніх змагань та підтримаємо її морально і матеріяльно. Всі від найбіднішого до найбогатшого спішімо з „Даром Просвіти“!**

через перериваня. Та комітет і на це був приготований, бо большевики заздалегідь заповідали свою „роботу" анонімними листами й погрозами, висиланими до провідників української акції. Довідавшися про ці погрози, поліція зарядила спеціяльну охорону коло загрожених домів та для походу і віча.

### Протестаційне віче.

Протестаційне віче відкрив по англійськи американець Е. Ф. Соливан, котрий безінтересовно зацікавився українським протестом та віддав організаційному комітетові неоцінені прислуги коло організації демонстрації. Він вказав, що метою віча є: звернути увагу світу на голод українського народу під більшовиками; сказати свою опінію про питання визнання Росії Америкою; виставити домагання, щоби світ міг поглянути, що діється під більшовицькою владою на Україні.

### Заходи більшовицьких громил не повелися.

Вже підчас його промови наслані більшовиками їх прихильники старалися зірвати віче своїми окликами. Та їх заходи не повелися, бо наші люди заховувалися з незвичайним спокоєм, полишаючи поліції справу викинення переривачів із салі нарад. Поліція витягала за обшивку кожного переривача, а як котрий опирався, брала на поліційну стацію за переривання чужих зборів. Тої самої тактики трималися більшовицькі симпатики підчас промов інших бесідників, але тут їх стрінуло те саме. Разом арештовано 19 переривачів. Хто це обібрався за опікунів українського народу, видно по жидівських і московських іменах викинених.

Не зважаючи на ці перериванія, віче поступало в порядку наперед. Гр. Соливен представив як предсідника віча гр. Давискибу, котрий закликав учасників до спокою та візвав орхестри відограти гимни. Потім промовив о. Каськів з Вунсокет, котрий виказав, чому американські українці висловлюють свою симпатію голодуючим українцям. По кількох піснях, відограних орхестрою, промовив гр. Ревюк, далі о. Желіхівський. До збірки промовляли гр. Давискиба по українськи і гр. Соливен по англійськи. По збірці предложено по англійськи й по українськи резолюції, в яких пятновано політику Совітів проти українського народу та запротестовано проти визнання такого уряду Америкою. Проти резолюції не важився піднятись ні один голос.

Віче закінчилось відспіванням національних гимнів. Вечором в іншій салі відбулася перекуска для замісцевих гостей свята.

Більшовицькі напасти на організаторів демонстрації та на віче мали ще той добрий наслідок, що вічем зацікавилися, як досі не бувало, місцеві ґазети. Вони принесли про приготування й саму демонстрацію ширші звіти.

(„Свобода").

## День жалоби і протесту.

### БОРЩІВЩИНА.

День національної жалоби пройшов у більшості сіл борщівського повіту успішно. Відбулись молебні по церквах, в відтак сходини в читальнях. На сходинах ухвалювано відповідні резолюції та повибирано комітети для збірки жертв у користь голодуючих українців за Збручем. У деяких громадах держ. поліція цілий день вартувала коло читалень, не допускаючи до сходин.

У самому Борщеві відбулися в льокалі читальні „Просвіти" сходини більше як 200 людей, на яких член Повітового Комітету д-р В. Чировський виголосив відповідний реферат. Ухвалено відповідні резолюції та вибрано збірковий комітет.

### КНЮТАНЖ — ФРАНЦІЯ.

Згідно зззивом Центрального Львівського Комітету скликала Управа Української Громади в кольонії Кнютанж 29. Х. ц. р. віче всіх українців кольонії і ближчих околиць. На вічу виголошено реферат про положення українського народу в СРСР, ухвалено одноголосно протестні резолюції. На вічу переведено збірку жертв на ведення допомогової акції.

### ЮГОСЛАВІЯ.

Днем національної жалоби в греко-кат. парохії Лішня згідно з обіжником Центрального Львівського Комітету був день 29. жовтня ц. р. Цього дня при великій участи парохіян сіл Лішня, Брезік, Газва, відбулася торжественна Служба Божа, в часі якої виголошено відповідну проповідь про страшні відносини на Великій Україні. Зі сльозами в очах слухали вірні слів проповідн. Після Богослуження відбувся парастас за померших від голоду. Богослуження закінчено піснею „Боже Великий, Єдиний!"... Урядженo збірку, якою занялися громадяни: Дмитро Сівінський, Микола Чорний і Дмитро Мороз. Найбільший дар дав Стан. Струсь, римо-католик, зрештою небогатий. Він жертвував 200 динарів. Взагалі видно у людей велике співчуття до братів на Подніпровю. Збірка цього дня принесла 550 динарів. Також і в інших кольоніях Югославії відбулися того дня богослуження і збірки. Досі вплинуло на листу К-ту в Загребі 1.173 динарів із ріжних місцевостей Югославії.



### СПРОСТУВАННЯ З МОНАСТИРЕЧЧИНИ.

На основі пресового закону прошу ласкаво помістити моє спростування неправдивого допису в „Ділі" з 5. XI. ц. р., де сказано, начеб я в дні жалоби і протесту не відправив панахиди, не виголосив відповідної проповіди і начеб я заявив делеґатці Крочаківній, що „не треба ні сходин, ні реферату", як вона зізнала перед головою комітету. Справа малася ось-так: В дні жалоби явилася у мене в захристії перед самою Сл. Божою делеґатка Крочаківна з Монастириск і почала давати мені ріжні диспозиції, забираючи мені зовсім безпотрібно дорогий час, тимбільше, що була у мене в руках відозва комітету з Монастириск ad hoc festum. Виголосив я відповідну проповідь, довшу як все, бо тревала вж 3/4 години, ілюструючи яскравими фактами гірку годину наших братів на Вел. Україні. Нарід жалісно плакав. По Сл. Б. відбулася врочиста панахида, співана місцевим хором з найглибшим чуттям. Знову полились рясні сльози. Моя проповідь стала за кілька днів приводом до ревізії у мене й арештування мене до станиславівської вязниці, де я просидів 20 днів. Делеґатка Крочаківна була на цілому богослуженні в церкві, чула те все й бачила. Пополудні в кооперативі виголосила реферат на сходинах моя жінка. Нарід вислухав реферату із захопленням. От се дійсний стан справи. — **о. Марко Гіль**, парох Яргорова.

### ЛІТВІНОВ У ВАРШАВІ.

У пятницю в годині 6. рано приїхав до Варшави Літвінов, після чого не задержуючися поїхав далі на Столпці до Москви.

—o—

### ФАШИСТИ В БОЛГАРІЇ.

Італійська преса повідомляє зі Софії, що там відбулися треті збори національної ради болгарських фашистів „Національна Фашистівська Задруга". На зборах було 600 делеґатів із провідником болгарських фашистів Сталійським. Засідання відбулося після відспівання нац. гимну „Шумі Маріца" та нового фашистівського гимну. Всі присутні вперше були в одностроях: темнозелена сорочка з ременем і темнозелена шапка. Промовляли: Сталійський, проф. Буликов, інж. Трендафилов, віцепрез. софійської торговельної палати й інші. Всі бесідники доказували конечність піти за приміром Італії та виповіли боротьбу всім політичним партіям у Болгарії.

**ДАМО „ПРОСВІТІ" ВЕЛИКИЙ ДАР У ГРУДНІ! ВОНА МУСИТЬ РОСТИ Й МІЦНІТИ, БО МИ ХОЧЕМО ЖИТИ.**

## Видача несконфіскованих частин книжки д-ра Річинського.

Відомий церковний діяч і дослідник історії української православної церкви д-р Арсен Річинський, лікар у Володимирі на Волині, написав цінну студію під наголовком „Проблеми української релігійної свідомости", що появилася друком у травні 1933. р. в друкарні А. Салевича і С-ки в Тернополі (стор. 280 великої вісімки). Цю книжку занято повітове староство в Тернополі рішенням з 29 травня 1933 до ч. В 46/33, а окружна прокуратура в Тернополі поставила внесок до окружного суду як пресового в Тернополі затвердити цю конфіскату й окр. суд постановою з 3. червня 1933. до ч. Пр. 9/33 цю конфіскату в цілости затвердив.

Проти повищої постанови автор і видавець д-р А. Річинський зголосив спротив через свого повновласника пос. д-ра Степана Барана по думці § 493 австр. процедури карної і внаслідок цього спротиву відбулася дня 1. серпня 1933. перед трибуналом окружного суду в Тернополі прилюдна розправа, на котрій адвокат д-р Ст. Баран виказував у своїй довшій промові юридичну нестійність конфіскати та домагався її ухилення. По переведеній розправі трибунал видав присуд, котрим затвердив судову постанову з 3. червня 1933. в справі конфіскати. Внесена по думці § 494 австр. процедури карної д-ром Ст. Бараном жалоба на згаданий присуд до апеляційного суду у Львові залишилась без успіху і в цей спосіб конфіската остаточно стала правосильна і суд видав приказ знищити цілий наклад доволі коштовної книжки.

По вичерпанні всіх засобів на судовій дорозі адв. д-р Ст. Баран вніс іменем автора і видавця д-ра А. Річинського окреме подання до повітового староства в Тернополі і покликуючись на постанову § 5 австрійського закону з 9. липня 1894. В. з. д. ч. 161, зажадав знищення тільки тих карток книжки (разом одинадцять), на котрих знаходяться сконфісковані уступи, а які легко вирізати — і видачі решти, що конфіскаті не підпала. Крім цього д-р Баран був ще й особисто у дотичного референта в старостві з вияснениям, що на основі згаданої вище обовязуючої постанови австрійського закону має право вимагати видачі несконфіскованих частин.

Справа проволікалася кілька тижнів, аж остаточно недавно в друкарні А. Салевича і С-ки в Тернополі явився референт безпеки тернопільського староства та повідомив управу друкарні, що можна взяти несконфісковані частини книжки д-ра А. Річинського. Опісля прийшов до друкарні поліційний агент і в його приияві вирізано та знищено сконфісковані сторінки, а решту видано друкарні. Тепер на місце вирізаних будуть вставлені нові картки з пропущенням сконфіскованих місць і в цей спосіб незвичайно цікаві „*Проблеми української релігійної свідомости*" небавком найдуться у руках читачів.

## Перед великою дипльоматичною грою.

ПАРИЖ. 8. 12. ПАТ. Розмова Гітлера з англійським амбасадором у Берліні й оголошений у звязку з тим у Льондоні півофіціяльний комунікат, що підкреслює потребу перевести негайно безпосередні англьо-німецькі розмови, врешті нагла виїзд британського амбасадора в Парижі до Льондону, дають французькій пресі притоку здогадуватись, що в найближчих днях розпічнеться велика дипльоматична офензива та виміна думок, доповнювана зустрічами 22. листопада в Женеві.

Французький уряд здементував учора вістку, начеб Німеччина запропонувала офіціяльно переговори, а проте преса обмірковує вже сьогодні становище, яке Франція займе в безпосередніх переговорах з Німеччиною. Франція не може зректися плебісциту в басейні Сари без згоди інших сиґнатаріїв трактату. Також в розброєних справах Франція мусить оглядатися на опінію інших держав, особливо тих, що сусідують безпосередньо з Німеччиною.

—o—

# Нові археольоґічні нахідки.

## ВЕРҐІЛЬ ГОВОРИВ ПРАВДУ.

Верґіль оповідає в Енеїді, що заки Еней дістався до Італії, задержався був в гостях у Пріямового сина Еляна, володаря Бутринту в Альбанії. Пробувши там, подивляв браму міста, бо вона так само виглядала, як брама у зниненій Трої. Тепер по Бутринті і сліду не стало, тому італійський археольоґ Уґоліні, який він цього року розкопки в Альбанії, поставив собі за ціль віднайти це старинне місто та провірити, чи його точний опис, збережений у Верґілія, відповідає дійсности. По довших розшуках пощастило йому найти вже під грубою верствою землі звалища міста, серед яких збереглися ще останки брами, цілкої зовсім з її описом у Енеїді. Виходить, що Верґіль мусів бути сам у Бутринті та бачити місто на власні очі. Крім того відкопав Уґоліні останки великого театру з IV. ст. перед Хр., де сцена була поставлена вже у часах Верґілія. За плечима видців видно ще добре то місце, де робили громи й блискавки перед появою „деус екс махіна". Відкопану серед руїн дуже гарну статую так зв. „богині з Бутринту" подарував Ахмед Зогу Мусолінієві, а з інших находок організують на місці цікавий музей.

## З КОРОЛІВСТВА САБИ.

Кожний знає з біблії оповідання про королеву Саби, яка біля року 1000 пер. Хр. вибралася була із свого царства — нинішнього краю Ємен у південно-західній Арабії — у відвідини до царя Соломона у Єрусалим. Одначе наші відомости про сабійське царство та його культуру були донедавна дуже скупі та опиралися виключно на оповіданню трьох відважних дослідників: французів Арнода й Алеві та німця Ґлязера, які серед дуже тяжких умов назбірали трохи відомостей та старих написів. Щойно в останніх роках взялося двох німецьких археольоґів, Ратєнс і Вісман, важкого й небезпечного завдання прослідити сабійську культуру. За почином Імама Яга, короля Ємену, перевели вони цього року розкопки біля місцевости Гуга та відкрили святиню богині сонця Дат-Бадан, а в ній багато предметів, які є першими певними, автентичними памятками сабійської культури, бо їх збірка в отоманському музею в Царгороді — це більшістю фальсифікати, а решта непевного походження. Оба ці німці привезли зі собою до Европи біля 600 ріжних різьб, написів, фраґментів архітектурних та всяких предметів старинного побуту, деякі надзвичайної краси, і на їх підставі можемо витворити собі вже перше поняття про розквіт та загу сабійської культури у порівнанні з іншими культурами близького Сходу. Сьогодні не підлягає вже сумніву, що таємничий край Пунт, згадуваний у египетських ієрогліфах з III. тисячеліття пер. Хр., лежав у південній Арабії і є ідентичний з царством біблійної королевої, сьогоднішнім Єменом. Там мешкали спершу Хаміти, які мали свою власну культуру та яких етнічні типи стрічаються ще й сьогодні між населенням Ємену. Біля року 1000 пер. Хр. заволоділи краєм семіти з північної Арабії і тоді власне прийшло до заснування сабійського царства, про яке згадує біблія.

## НОВІ КАТАКОМБИ.

Перші катакомби в Римі відкрили, що правда, ще у 1578 р., а 40 літ пізніше адвокат *Бозіо*, правдивий Колюмб підземного Риму, знав їх вже яких тридцять, але все ще відкривають дальші, невідомі підземелля з перших століть по Хр. Саме тепер комісія для християнської археольоґії хоче зробити доступними для ширшої публики нові катакомби, так звані Претекстаті, що находяться під колишньою Віа Аппіа, перед брамами міста. Ті катакомби — це справжня скарбниця мистецтва з перших часів християнства, хоча ограбили їх вже варвари, заки вхід до них засипав землетрус. Багато праці коштувало випратання хідників з маси ріжного румовища, у якому найшли частину саркофагів, доменів, вівтарів, кости перших християн та деякі предмети із срібла й бронзу. Щойно очистивши те все, можна було приступити до властивого прослідження катакомб і тоді найшли в них кости св. Урбана, Квірина, Тібуртія, Валеріяна й Максима. Цікаве й те, що попри старохристиянські памятки найшли там і поганські, а саме пять етруських гробів з II. ст. Праця папської комісії ще не скінчена, але вже й випратана частина підземелля дає ясний образ життя й мистецької культури перших християн у Римі.

## УКРАЇНСЬКІ АМАЗОНКИ.

За візантійськими літописами у наших предків брали участь у бою також і жінки, нпр. у 626 р. воювали вони під мурами Царгороду при боці своїх чоловіків, у злуці з ордою аварів. Наглядний доказ цього найшлав недавно у Рожнських біля Скалата. Над Збручем відкрили там гріб жінки з XI—XII. ст. по Хр., зі скляним браслетом на руці, де на черепі є з лівого боку виразна блина від довгої січної рани, мабуть від удару мечем. Жіночий гріб з подібною близною на голові найшли майже рівночасно на великому цвинтарищі княжої доби біля давнього Велеграду на Моравії. Всесвітня війна показала, що тип української амазонки не перевівся й до наших часів. — *Я. П.*



# З нових видань.

*Василь Маковський:* ТАЛЄРГОФ. Спогади і документи. Накладом автора. Львів 1934, стор. 260, 8°.

Минає вже майже двацять літ від часу, коли марево злощасного Талергофу зависло було над нашим народом у Галичині — і ось щойно на днях появилась перша поважніша публікація з українського боку, в якій змальовані талергофські страхіття. Книжка тим цінніша, що автор її виявляє великий обсерваційний змисл, небуденну память і вміння підчеркати те, що найважніше: ріжні цікаві подробиці, характеристичні розмови за талергофськими дротами (скопльовані майже дословно!) та душевні переживання вязнів Талергофу як українського, так і москвофільського напрямку. Все те змальоване з таким письменницьким хистом, так пластично, що тодішні воєнні часи, зокрема ж муки і страждання українського народу Галичини, бачимо як на долоні.

Свої спомини поділив автор на чотири частини: I. За кордоном, II. В тюрмі, III. В Талергофі, IV. В карантані. Перша частина, що є свого роду вступом до опису переживань нашого народу в Галичині з ментм вибуху світової війни і мук автора з ментом його арештування, може дещо за довга. Але в тій частині находимо пояснення неодного того, що прийшло пізніше, зокрема ж пояснення тодішніх настроїв серед нашого народу по оба боки Збруча. Дальші три частини — це вже страшні переживання значної нашого народу в Австрії, в тому числі й автора, словом: Талергоф у повному розумінні того слова.

До добрих прикмет книжки треба зарахувати, крім вище сказаного, розмірно великий обєктивізм автора, який умів нераз підчеркнути безсторонно те, що бачив людське, добре у „противників" та наклеймити те, що бачив невідповідне, але у „своїх". Добре зробив теж автор, що додав у своїй книжці деякі документи, м. ін. списки перших кількох груп українських вязнів в Талергофу. Жаль тільки, що книжка аж роїться від криптонімів: двацять літ добігає від описаних автором подій, то який глузд не виявляти нині повних імен та назвищ ріжних осіб, що з ними прийшлось авторові тоді зустрічатись?

Перечитуючи уважно книжку Маковського, так і видно з кожної сторони, що до Талергофу маємо ми, українці, не менше право, як і москвофільська сторона. Коли ж українська сторона не афішується спеціяльно Талергофом, не влаштовує окремих талергофських свят, то тільки тому, що галицькі українці, є звичайно [illegible] москвофілів, пережили не один, а кілька Талергофів, і до того пережили ще могутній національний зрив з 1918—19 рр., в якому виявили не пасивне, як москвофіли у Талергофі, але наскрізь активне геройство, що й святкують щорічно в листопадові роковини. Москвофіли, як сказано, того всього не мають і вчіпились Талергофу як останньої дошки ратунку, аби видвигнути свої пасивні талергофські страждання на пєдестал якогось „геройства". Ну щож — вольному воля, але після прочитання книжки Маковського видно зовсім ясно, що в Талергофі мучились таксамо українці, як і москвофіли і того факту ніхто з москвофілів заперечити не в силі.

Думаємо, що по появі книжки Маковського, яку ми прочитали одним віддихом як найцікавіший роман і яку слід уважати дуже поважним вкладом у літературу Талергофу, черга й на інших українських діячів, що були талергофськими вязнями. Публікацією своїх споминів з того часу кинуть вони і від себе сніп світла на ту справу й виповнять хоч частинно ті постанови, які ухвалили були в дні свого звільнення з Талергофу. *І. Н.*

*В. Павлусевич:* ДОБРОДІЙ ЛЮДСТВА, комедія на 3 дії. Львів, 1934. Вид. „Дажбог", ч. 8

Комедія ця побудована на однім незвичайнім винаході одного професора. Ґеніяльний професор придумав небезпечний апарат, що може відчитувати всякі прояви людської душі меншбільше так, як відповідна хемічна рідина добуває на верх невидний текст законспірованого документу. Поноґраф, як каже він сам, „перш за все мірить докладно душевні прикмети даної одиниці, наприклад висоту інтеліґенції, характерність, силу волі, моральне почування, працьовитість, усякий хист", що більше зазначує релігійну та політичну приналежність, ступінь віри та пересвідчення, вік, місце побуту, адресу і. всі подробиці минулого та теперішнього життя. Винахідчик став небезпечною людиною, бо його винахід дає змогу знати всі людські тайни. Його зачиняють до вязниці з остраху, щоб він не продав поноґрафу сусідній державі; далі його винахід використовує влада для перевірки ступня льояльности своїх громадян і наслідком цього тисячі людей тратять свої посади. Донька ґеніяльного професора теж перевіряє апаратом почування кандидата до своєї руки.

Пєса має комічні сцени, живий діяльоґ і могла би стати добрим надбанням для нашого театру, якби автор не поставився до самого винаходу занадто легко. Глядач бачить від першої хвилини, що такий чародійний апарат неможливий і це відбирає історії мінімальну імовірність. Навіть казки, де уява має необмежену свободу, коли описують реальні предмети з маґічною силою, обмежують цю силу до якоїсь означеної функції. Наші автори у творах з фантастичним елементом зовсім нехтують науковий бік саме наукових винаходів. Нехай візьмуть собі хочби приклад з Верна або Велса. Як не можна описувати країн, яких автор не бачив, так і не вільно будувати твору на науковім винаході, як кажуть німці vollkommen aus Luft gegriffen. **м. р**



## ЗАСТРІЛИЛИ КОМУНІСТА.

ЕСЕН, 8. 12. ПАТ. Тут застрілили підчас спроби втечі комуніста Еберса. Він відіграв важну ролю підчас комуністичного перевороту в Есені в 1920 році, а опісля в комуністичному русі в сарському басейні.

# По широкому світі.

— На сирійсько-палестинській границі французька жандармерія придержала 12 жидів, які, не маючи потрібних документів, пробували перейти до Палестини.

— Як повідомляє аґенція Аваса, міністр Поль Бонкур має приїхати до Варшави, щоби ревізитувати мін. Бека, що відвідав його минулого літа в Парижі.

— Університет у Сеґедині замкнено наслідком протижидівських ексцесів.

— На університеті в Інсбруці хтось кинув петарду, що повалила одну студентку. Університет замкнено.

— На конґресі французьких радикалів у Віші порушено справу продажі фірмою Шнайдер танків для Німеччини.

— Австрійські єпископи в порозумінні з кардиналом Інніцером звернулися до духовенства з закликом, щоби занехало всяку участь в активній політиці та щоби священики зложили мандати до публичних установ.



# НОВИНКИ

— **Традиційний Свято-Андріївський Вечір** улаштовує Т-во „Українська Бесіда" і Т-во Охор. Дітей у Львові дня 12. XII. 1933 р. год. 8. вечір у кімнатах Т-ва „Бесіда" при вул. Рутовського ч. 22. в такою програмою: 1) Веселий вступ скаже п. артист Сорока. 2) Танок, театральна румба (дует) музика Балтаровича. 3) Монольоги п. д-р Бошюркіа. 4) Хор українських ревелерсів Евгена. 5) Еспанський танок сольо, музика José Lucchesi 6) Хор українських ревелерсів Евгена. 7) Сольо-спів п. д-рової Гнилевичевої. 8) Скетч А. Курдидика * * *. 9) Український танок сольо у супроводі бандури п. Сінгалевича. 10) Виливання воску і ворожка. Товариські гри під проводом п. Л. Лепкого і п. Витвицького. Конферансієрка п. Сороки. Танки укладу п. Суховерської у виконанні її учениць. Фортепяновий супровід п. Богдан Перфецький. Вступ за добровільними датками.

— **Відчит д-ра Дм. Донцова:** „Санчо-Панца в нашій дійсности" відбудеться в неділю 10-го ц. м. год. 6. в салі „Бесіди" (Нар. Дім). 729

— **Чергове число „Діла"** з датою 11. ц. м. появиться в обемі 8 сторінок.

— **Вистава.** Як було вчора подано про Мистецьку Виставу в салях Н. Т-ва ім. Шевченка (відтворення в неділю в 12. год. вполудне) — подається до відома, що вступ 1 зол., студ. 50 сот., групи по 20 сот. Салі увесь час тревання вистави будуть опалені.

— **Концертове Бюро Тірка** повідомляє, що в понеділок 11. грудня відбудеться другий вечір польської пісоньскарки Ганки Ордонівної. Вона виступить в костюмах рисунку С. Норбліна. У Станиславові її концерт 10. ц. м., у Перемишлі 12. ц. м. — В четвер 14. ц. м. концерт кольоратурної артистки Али Сарі.

— **Т-во Українських Робітниць „Будучність"** у Львові влаштовує 10. грудня 1933 в салі Ремісничої Палати при Стрілецькій площі ч. 7. свято в честь своєї покровительки **Пречистої Діви Марії.** Проситься Вп. Громадянство численно явитися. Початок в год. 6. вечором.

— **В справі „целібату" вчительок.** З міродатних кол повідомляють, що прагматичні постанови щодо звільнювання вчительок, які виходять замуж, обовязують тільки на терені шлеського воєвідства. Але навіть там вони не новина, бо істнують вже від 1926 р., вирішені шлеським соймом. Тепер змінилося остільки, що ті приписи додано до вчительської прагматики, але дальше обовязують тільки на терені шлеського воєвідства. Отже вчительки в інших воєвідствах можуть лекше відотхнути.

— **294.000 абонентів радія** було з днем 1. грудня ц. р. в Польщі. На протязі місяця листопада число абонентів зросло на 10.000 .

— **Засуджені ошуканці.** Перед карним трибуналом у Львові відбулася розправа проти шайки ошуканців, що займалася від довшого часу ріжними посередництвами та нечистими інтересами, причому пускали в обіг векслі з фальшивими підписами селян, а навіть підробленою печаткою війта з Юзефівки. На основі оголошеного присуду одержали: Омелян Масляк, Єронім Турецький і Каз. Беддевич по 6 місяців, Вільгельм Глинський 13 місяців, В. Фяла 5 місяців і Ґедале Шапіра 3 і пів місяця вязниці.



— **За стріляння до поліції.** Перед окружним судом у Львові відбулася карна розправа проти Влад. Возняка, столяря зі Сокаля, що шантажував молоді пари на проході, після чого разом зі своїм спільником Вапляком застрілив поліцая Соляржа, а вкінці сховався в робітничім бараку. Тут облягла їх поліція і підчас обосторонної стрілянини Вапляк застрілився, а Возняка арештовано. Розправа скінчилася засудженням Возняка на 10 років вязниці.

— **Львівська хроніка.** Арештовано повитуху Владиславу Кубасевич з вул. Личаківської ч. 85 за недозволену операцію на Катерині Карчох з Пасік, яку в безнадійному стані привезли до шпиталю. — До слідчого арешту дістався Антін Зварик, б. австрійський жандарм зі Скалату, замешкалий у Львові, який представляючись за контрольора Каси Хорих, ходив по домах і контролював, чи слуги зголошені до Каси, а коли припадково вдалось йому це ствердити, грозив карою, натягав службодавців на ріжні грошеві суми. — До бюра секретаріяту Християнської Демократії при вул. Пекарській ч. 28 вломилися злодії та забрали машину до писання вартости ок. 1000 зол. і 9 зол. готівкою. — Безробітна наймичка Софія Світальська напилася на пл. Ґвардії йодини. Її забрали до шпиталю. — В дирекції залізниць при вул. Жигмонтовській мулар Квасневський, занятий при реконструкції, впав із драбини. Стряс собі мізок, тому його забрали до шпиталю. — У брамі дому при вул. Ленартовича 16 напився йодини безробітний купець із провінції Йос. Фінкельштайн. Забрали його до шпиталю. — У ресторані Зусмана при вул. Жовківській побилися до крови три молоді цигани за 19-літнього Ст. Нойстера зі Знесіння. Поліція всіх арештувала. — Городський суд засудив сіоністів Олескера та Ґерінга на кару по два місяці вязниці за демонстрацію під будинком англійського віцеконсуляту при Коральницькій вулиці. — На Жовківській вулиці пес Т. Савчука з Косова покусав Т. Кучму з Пасік Личаківських. Кучма з болю зімлів. Лікар перевязав йому рани.

— **Краєва хроніка.** В околицях Криворівні косівського повіту появилися тічні вовків, що вхопили на шкоду кількох господарів 9 овець і теля. — В шпиталі в Надвірній помер Мих. Мельник, відомий в околиці розбишака, пробитий поліцаєм підчас арештування. — Наглий суд у Полоцьку засудив на кару смерти Роб. Решке за грабіжницьке вбивство. Президент не помилував Решке, тому його повісили. — До львівської границі відставлено 27-літного Збігнева Новаковського, арештованого в Дрогобичі, де вкрав купцеві Зісманові віз килимів, вартости 10.000 зол. та допустився ще інших крадіжей. — У Лежайську 18-літній Клудись біля костела підчас суперечки вбив ножем 10-літнього Зуха.



— **Фальшівники грошей.** Перед окружним судом у Золочеві відбулися дві розправи проти фальшівників монет з Брілщини. В першім випадку якийсь Шірман зі Щурович дістав 5 літ вязниці з позбавленням громадянських прав і 340 зол. гривни. В другім б. російський офіцир Ілля Ґорґунов дістав 6 місяців арешту за сфальшування дрібної монети.

— **Чи флірт каригідний?** В Австрії карний кодекс подружу вірність уважає навіть тоді зломаною, коли одна сторона не допустилася справжнього віроломства, лише флірту. Досі закон карав також третю особу, себто „приятеля" чи „приятельку" дому. Недавно апеляційний суд у Відні увільнив від вини та кари жінку, яка фліртувала жонатого чоловіка. Та пізніше тойже апеляційний суд видав протилежний присуд. Признав співвинуватою фліртуючу особу. Оба присуди мають обовязуючу правну силу. Прокуратура при найвищому суді зажадала відписів обох присудів і внесе зажалення неважности.

— **Стерилізаційний присуд.** Німецький суд у Дуісбурзі застосував уперше закон про стерилізацію. За переступство супроти малолітної дівчини засудив одного робітника на 20 місяців вязниці і стерилізацію.

— **Чехи не хочуть пива.** У чехословацькій республиці постійно меншає консумція пива, а також чимраз менше його вивозять. У найближчому часі замкнуть у ЧСР около 30 менших броварів.

— **Пів міліона фальшивих долярових банкнотів** сконфіскувала поліція в малім домі в околиці Шикаґо. Сконфісковано теж прилади до фальшування. Поліція впала на слід фальшівників, арештувавши двох людей, що були спільниками ославленого Аль Капона. При арештованих знайшли фальсифікати на суму 30.000 долярів.



## З судової салі.

### З ГАРАЗДІВ НАШОГО ДУХОВЕНСТВА.

Перед тернопільським окружним судом як відкличним у карно-адміністраційних справах відбулася дня 6. грудня ц. р. розправа проти о. *Ярослава Мельника*, греко-кат. пароха в Зарубинцях, пов. Збараж, обвинуваченого зі ст. 18. права про адміністраційні проступки, поповнені тим, що дня 11. листопада ц. р. в 15-ліття незалежности Польщі відправив богослуження в Зарубинцях у чорних, а не ясних ризах. На донос місцевого управителя школи Рудольфа Войцещука старосто у Збаражі укарало о. Яр. Мельника на це гривною 300 (триста) золотих або семиденним арештом, проти чого засуджений зголосив відклик до окружного суду в Тернополі, внаслідок чого відбулася згадана вище розправа. Обв. о. Мельник на розправу явився особисто з оборонцем послом д-ром Степаном Бараном і боронився так, як у карно-адміністраційних доходженнях, а саме, що ще в неділю 5. листопада ц. р. на проповіди в церкві оголосив, не знаючи офіціально нічого про урядове чи навіть півурядове святкування 11. лист. ц. р., що в суботу 11. листоп. ц. р. відбудеться, як щороку, легатова Служба Божа по бл. п. Іцакові Стаховім, добродієві місцевої церкви, котрий записав на церкву богослужебний легат (ґрунт) та запросив парохіян на цю Службу Божу. Дальше що місцевий управитель школи Рудольф Войцещук щойно вечером 10. листопада ц. р. [illegible] в накартков, що [illegible] Службу Божу в наміреві Польщі в дні 11. листопада ц. р. З уваги на пізне повідомлення не міг уже обвинувачений відкликати легатової обовязкової Служби Божої і тому відправив її у темних, а не ясних ризах. Переслуханий як свідок Руд. Войцещук віднав у старостві, як у своєму доносі, а крім цього, що о. Мельник, все ще убраний у темних ризах, згадував про Польщу і президента держави і заспівав їм многая літа.

Оборонець д-р Ст. Баран поставив внесок відложити розправу в ціли переведення на поновній розправі ріжних нових доказів. Всі ті внески ведучий розправу окр. суддя Мешковський відкинув і замкнув доказове поступовання. Тут слід згадати, що на запит суду старосто в Збаражі письмом з 4. грудня ц. р. . КМ 90/33 відповіло, що старосто на сесії війтів у Збаражі в кінцем жовтня ц. р. припоручило війтам у повіті, щоби постаралися створити місцеві комітети для обходу 15-ліття незалежности Польщі й урядження богослужень у дні 11. листопада ц. р. та що на 23 греко-кат. парохів у збаразькому політичному повіті тільки трьох — між ними й обвинувачений — не відправило в дні 11. листопада ц. р. окремих урочистих Служб Божих у наміреві Польщі.

Після відкинення всіх внесків оборонця д-ра Ст. Барана суддя Мешковський проголосив вирок, котрим удержав у цілости карне оречення староства в Збаражі і засудив *обв. о. Яр. Мельника на триста золотих гривни чи заміна на 7 днів арешту.* Проти вироку вніс пос. д-р Ст. Баран касацію і ціла справа буде ще раз предметом розправи перед Найвищим Судом у Варшаві.

При тім слід згадати, що о. Яр. Мельник, літ 33, отже молодий священик, має найнужденнішу парохію на Поділлі в маленькому селі і без ніяких доходів та буквально примирає з голоду разом з жінкою і двома маленькими дітьми.





## Дописи.

### ЖОВКВА.

**Гостина театру ім. І. Тобілевича.** Слава про театр ім. І. Тобілевича лунає по всьому краю. Були чутки, що трупа ослаблена, бо деякі артисти покинули її, та досить було побачити першу виставу „Батурин", аби переконатись, що театр такий, як і раніше. Кривицька як Мотря чаруюча, Стадник як гетьман і Меншіков знаменитий, прегарний Бенцаль у ролі Чечеля. Враження з песи могутнє. Далі бачили ми ще інші песи: „Пепіну", „Катерину", „Гру в замку", „Фраскіту"; „Ой не ходи Грицю" та „Запорожця за Дунаєм". Усі виставлені дуже добре. Крім згаданих уже артистів прегарно грали п-і Бенцалева у „Катерині" та „Фраскіті", п. Ленська у „Пепіні", Рубчак у „Запорожці", Нікитин і Теплий у ролях любків, Яковлів як комік мав особливу симпатію. Моральний успіх був великий, але матеріяльний слабий, бо наш театр не рахує на чужу публику і ставить здебільша песи для власної, яка, на жаль, не має зрозуміння, що такий театр слід якнайсильніше підтримати.

### УСТРИКИ ДОЛІШНІ.

**Вибори до міської ради в Устриках Долішніх** визначено на день 10. ц. м. Місто має около 3.500 мешканців, з того 35 проц. українців (є й кілька одиниць москвофілів). Українці рішили йти самостійно до виборів. Полякам ця тактика не подобалася. З початку намагалися переконувати людей, що краще буде йти на компроміс і тоді зайняли б два місця москвофіли (!), а третє евентуальне, якщо на це погодяться поляки з жидами, віддадуть одному з українців, і то такому, котрого поляки „люблять". Українці на це не пішли за виїмком кількох осіб. Опісля пішла передвиборча аґітація. Давніші непорозуміння деяких українців послужили тепер противникам за зброю проти деяких наших кандидатів, мовляв: „він не є люблений ані вами, ані нами". Однак коли переконалися, що нарід не уступає і хоче, аби його заступали вибрані ним радні, винайшли свіжі „арґументи", мовляв: „деякі з кандидатів нічого не зробили

за нам, ані для міста — вони тут нові, краще на їх місце умістіть д-ра Гукевича (москвофіла), бо це чоловік богатий і знаний. І на це нарід погодитись не хотів, тим більше, що д-р Гукевич нічого тут не зробив, хоч живе вже тут 10 літ. На наше нещастя до виборчих комісій вибрали тільки поляків, жидів та „пожонаних русінуф". Комісії, які сидять при виборчих списках, не дозволяли українцям вглядати у списки, а тимбільше робити якінебудь записки. На переконування, що закон дозволяє робити й відписи, а не то вглядати у списки, треба було стратити один день та інтервенювати у предсідника головної виборчої комісії. Слідуючого дня виборчі комісії (як поляки, так і жиди) лягали обома руками на списки і робили буцімто відписи зі списків для себе, якщо добачили, що увійшов до льокалю якийсь українець. І знову треба було переконувати членів комісії, що вони мабуть не на те вибрані до комісії, аби самим собі робити виписи осіб, але на те, щоби приймати рекламації. Вкінці вони з тим погодились. Вглянувши у списки, зауважили ми, що багато українців поминули у списках, деякі назвища перекрутили, деяких людей помістили під іншим числом дому, а декому змінили рік уродження. З жидів і померші фігурують у списках. Скільки ще інших неправильностей там може бути серед таких трудношів, годі було точно провірити. Та все таки українське населення йде до виборів з надією на успіх.

### САМБІР.

**Плебісцитова акція.** Дня 30. XI. ц. р. відбулася в салі „Української Бесіди" у Самборі в год. 11-ій передполуднем анкета в справі шкільного плебісциту в самбірському повіті. Присутніх було понад 50 людей, переважно молодь. Реферував мгр. Антін Луцький, який у першій мірі торкнувся справи плебісциту, зокрема його технічного переведення та рідношкільної справи. В попереднім році внесено в самбірському повіті з 65 сіл шкільні декларації за українською викладовою мовою. Не вношено тільки в тих селах, де була вже українська викладова мова в школі. Цього року з огляду на деякі практики шкільних польських властей, зрештою згідно з рішенням і вказівками Правної Оборони при „Рідній Школі" у Львові, порішено на анкеті перевести шкільний плебісцит і там, де був уже м. р., але де не минуло м. р. 7 літ від останнього плебісциту, як також там, де є викладова мова українська, а минає там цього року 7 літ від останнього шкільного плебісциту, і то в той спосіб, щоби за всіх дітей внести декларації. Бо коли залишиться 20 дітей, за яких не будуть внесені декларації, то влада цим може покористуватися для переміни чисто українських шкіл на утраквістичні. В дискусії, яка виявзалася після реферату, поодинокі бесідники виказували недоцільність цілої плебісцитової акції, яка в результаті не матиме ніякого реального ефекту, тільки хіба значіння політичної маніфестації та вияву нашої політичної зрілости і буде засобом приготування до більш доцільного способу боротьби за українську школу та за душу української дитини. В рідношкільній справі поодинокі бесідники підносили потребу зорганізувати Повітовий Союз Кружків „Р. Ш.", бо громадянський Кружок „Р. Ш." не сповняє своїх обовязків Союзу, а навіть, як підносив один молодий бесідник, істнує така аномалія, що голова цього Кружка посилає свою дитину до польської гімназії, хоч істнує така сама українська і то власність самбірського Кружка „Р. Ш.". Через це та через інші аномалії, які діються і в Кружку і в утримуваній ним школі, кляґає і справа розбудови шкільного будинку і збіркова акція. Тому голоси за санацією відносин у самбірській „Рідній Школі" були актуальні і зовсім зрозумілі. По кількагодинній дискусії присутні розійшлись.

### КАЛУШ.

**Господарські виклади і курси в Калущині.** Як у минулому році, так і в цьому філія „Сільського Господаря" в Калуші постановила улаштити в зимових місяцях низку викладів на господарські теми по селах повіту. Цьогорічний плян викладів обхоплює головно Войнилівщину, під цим оглядом дещо занедбану. Обїзду з викладами розпочав уже з кінцем листопада інж. агр. Дубрівний. Крім цього є у пляні виклади від Лікарської і Правної Поради, які істнують при філії „С. Г." — Стараннями філії „Союзу Українок" у Калуші розпочався з днем 15. XI. ц. р. курс крою і шиття, який потреває 3 місяці. Фаховий провід курсу обняла п. Ліда Підлісецька. Учасниць 25. — В Хотіні відкрито куховарські курси під проводом кваліфікованої вчительки куховарства.

—o—

# СПОРТ.

### КОМУНІКАТ К. Л. К.

На численні запити повідомляємо, що в хлопячій зимовій оселі Карпатського Лещатарського Клюбу, яка відбудеться у Славську від 27. грудня ц. р. до 27. січня 1934, можуть брати участь члени всіх спорт. клюбів У. С. Союзу та шкільна молодь, для якої ця оселя в першій мірі призначена. В програму оселі входять два лещатарські курси: один для початкуючих, другий для заавансованих, в яких кожний обійматиме теоретичний та практичний вишкіл лещатарів і прогульки на більші й менші віддалі. Оплата за курс, приміщення та прохарчування (харч 4 рази денно) 15 зол., платних при зголошенні, яке слід надіслати найдалі до 20. ц. м. на адресу: Степан Рожанківський, Львів, Собіщина 7; для членів КЛК знижка оплати. Хто зголоситься, дістане точні інформації про виряд і т. п.

# ОГОЛОШЕННЯ

## Театри.

**Великий Міський Театр.**

Субота, 9. XII. год. 7.30 веч. „Гроші то не все".

Неділя, 10. XII. год. 3. попол. „Фрайлайн Доктор".

Неділя, 10. XII. год. 7.30 веч. „Гроші то не все".

Понеділок, 11. XII. год. 7.30 веч. „Мадам Батерфляй" опера.

**Театр Ріжнородностей.**

Субота, 9. XII. год. 7.30 веч. „Моя сестра та я".

Неділя, 10. XII. год. 3.30 попол. „Моя сестра та я".

Неділя, 10. XII. год. 7.30 веч. „Ватерльо".

**Концертове Бюро Тірка.**

Понеділок, 11. XII. Ганка Ордонівна.
Четвер, 14. XII. Ада Сарі, співачка.

## Кіна.

**АДРІЯ:** „Мараду".
**АПОЛЬО:** „Король нездар" (Бастер Кітон), „Білий слід".
**АТЛЯНТИК:** „Ревізор із Петербурга" з Властою Буріяном (на осн. Гоголя).
**ВАНДА:** „Цвітка Альжиру" та „Фліп і Флап".
**КАСІНО:** „Живемо сьогодні".
**КОПЕРНИК:** „С. О. С." („Ледяна гора").
**КОЛІСЕЙ:** „Жінка з реєстру", ревія „Знайомі типи".
**МАРУСЕНЬКА:** „Сабра — діти Палестини".
**МІРАЖ:** „Жінка на роздоріжжу", та Ліліяна Гарвей.
**МУЗА:** „Таємний острів".
**ПАЛЯС:** „Мертвий дім" (на осн. Достоєвського).
**ПАН:** „Я в день, ти в ночі" та ревія.
**ПАСАЖ:** „Вічний ворог" (Віл. Десмонд).
**ХИМЕРА:** „Кавалькада".
**СТИЛЕВЕ:** „Генерал Чень", ревія „Зимова салята".
**УТІХА:** „За його гріхи", ревія „Всміхнися!"

## Закордонне радіо.

**Субота, 9. грудня 1933.**

**Відень** (517.2) 19.00 Бетовенові сонати, 22.05 Концерт; **Братислава** (279.3) 10.10, 11.05 Концерт; **Мор. Острава** (263.8) 19.25 Пісні, музика; **Прага** (488.6) 16.00 Джез; **Лягті** (1796) 17.25 Оп. дуети; **Париж** (1725) 21.00 Музика й поезія 16., 17. і 18. століття; **Ляйпціґ** (389.6) 17.50 Солісти; **Бреслав** (325) 20.10 Весела програма; **Будапешт** (550.5) 14.30 Вок. квінтет, 20.00 „Гейша" оп. Джонса; **Рим** (441.2) 13.00 Легка музика, 20.45 „Люнатичка" оп. Белінія.

**Неділя, 10. грудня 1933.**

**Відень** (517.2) 10.50 Пісні й арії, 12.00 Концерт, 20.00 „Еспанський соловейко" оп. Фаля; **Братислава** (279.3) 11.10 Концерт (музика, спів), **Кошиці** (293.5) 15.20 Концерт; **Прага** (488.6) 10.35 Камер. концерт, 12.35 Військ. оркестра, 20.05 Галевий концерт; **Париж** (1725) 16.00 „Країна усміху" оп. Легара, 21.45 „Травіята" оп. Вердія; **Атльонa** (413) 22.00 Спів; **Рига** (525) 20.25 Спів (Марія Куренко); **Берлін** (419) 18.30 Яп. музика, 20.05 Концерт; **Кеніґсвустергавзен** (1634.9) 16.40 „Віденська кров" оп. Штравса; **Лянгенберґ** (472) 20.00 „Келермайстер" оп. Целера; **Ляйпціґ** (389.6) 18.15 Камер. музика; **Мінхен** (533) 19.00 Нар. музика; **Будапешт** (550.5) 19.05 Циг. музика; **Міляно** (331.5) 20.30 „Глорія" оп. Чіле; **Рим** (441.2) 17.00 Концерт.

## Львівське радіо.

**Субота, 9. грудня 1933.**

7.00—7.35 Ранішня авдиція; 12.05 Арії та пісні з грамофону; 12.38 Бетовенів квартет із грамофону; 15.30 Господарські вістки; 15.40 Із забутих фільм (грамофон); 16.00 Авд. для хорих, сальонова оркестра; 16.40 Лекція фр. мови; 16.55 Легкі пісеньки й дуети; 18.00 Африканська сплячка; 18.20 Концерт; 19.00 Балачка з молодшими та старшими; 19.10 Всячина; 19.25 Літер. фейлетон; 19.40 Спортові вістки; 20.00 Концерт (музика, спів); 21.00 Почт. техн. скринька; 21.20 Шопенівський концерт; 23.05 З лету птиці (муз. репортаж).

**Неділя, 10. грудня 1933.**

9.00—9.54 Ранішня авдиція; 11.45 Релігійна музика з грамофону; 12.15 Відслонення памяткової таблиці Голувка в міністерстві закорд. справ; 12.35, 13.12 Симфон. поранок (Ґріґові твори); 13.00 Безпека праці в Зл. Державах; 14.00 Лісова скринька; 14.15 Ринки ріжних продуктів; 14.25 Популярні пісні з грамофону (Шаляпін); 14.50 Канарки співають; 15.00 Господарський відчит; 15.20 Військова оркестра; 16.30 Славні мистці (грамофон); 16.45 Літер. чвертьгодина: „Бочка незгоди"; 17.15 Нар. музика, спів; 18.00 Пантомова трильоґія: „Критон"; 18.40 Пісеньки (Дзімша); 19.00 Відчит про Белзу; 19.40 Всячина; 19.30 Радіотижневик; 19.50 Легка музика, спів; 21.00 Відчит; 21.15 На веселій львівській хвилі; 22.15, 22.16 Спортові вістки; 22.25 Танкова музика; 23.05 Найгарніші танги з грамофону.

## ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.



Згідно з вимогами § 49. т. 2. статуту проголошуємо

### ЗВИЧАЙНИЙ ЗАГАЛЬНИЙ ЗІЗД РІДНОЇ ШКОЛИ

**Українського Педагогічного Товариства, який відбудеться у Львові дня 25. грудня 1933 р. (понеділок) у салі Ремісничої Палати при Стрілецькій площі ч. 8.** (Доїзд з Головного або Личаківського двірця трамваєм „1" до Ринку, або „5" до краківської площі; з двірця „Підзамче" трамваєм „5" або „9" до краківської площі.

**Денний порядок:**

1) Відкриття Загального Зізду і відчитання обовязуючого правильника. 2) Перевірка протоколу останнього Загального Зізду. 3) Звідомлення Головної Управи Р. Ш. з діяльности за адм. рік, себто за час **від 1. вересня 1932 до 31. серпня 1933** про стан шкільництва Р. Ш., про організаційні справи, підприємства, касове й білянсове замкнення. 4) Звіт Контрольної Комісії та ухвала у справі абсолюторії Головній Управі. 5) Реферат на тему „Програма навчання у школах та організація приватного шкільництва" (виголосить інсп. Р. Ш. В. Кузьмович). 6) Матеріяльне забезпечення Т-ва (реферат гром. Зенона Юзичинського). 7) Дискусія над звітами і рефератами. 8) Вибір Комісії-Матки для намічення кандидатів до управних органів. 9) Вибір управних органів Т-ва: а) голови (§ 42), б) 18 членів Головної Управи і 6 членів на їх заступників (§ 42), в) 5 членів Контрольної Комісії і двох їхніх заступників (§ 45), г) 5 членів Розємного Суду (§ 47). 10) Ухвала про висоту членської вкладки. 11) Евентуалії.

**Початок Загального Зізду 9. год. рано.**

Право участи з рішаючим голосом мають відпоручники Кружків Р. Ш. вибрані Загальними Зборами дотичного Кружка (§ 26. уст. 4) та по одному відпоручникові від Ради уконституованих Повітових Союзів Кружків (§ 50). На кожних 50 членів Кружка припадає один відпоручник. Кожних 25 членів нової 50-ки вважається за повну пятьдесятку. Кружок може мати найбільше 15 відпоручників, **а мусить мати найменше одного** (§ 26 і 50 статута).

Відпоручники являються з уповажненням на письмі від свого Кружка (§ 26). Передача уповаження на іншу особу недозволена.

Якби в 9. годині рано не було на салі вимаганого статутом числа відпоручників (100), то в 10 год. передполуднем почнуться наради Загального Зізду Р. Ш. в тій самій салі і з тим самим денним порядком без огляду на число приявних відпоручників (§ 52 стат.)

Наради, реферати та дискусія будуть відбуватися в українській мові.

Як гості можуть бути приявні — наскільки на салі стане місця — тільки ті члени Р. Ш., які виказжуться особовою легітимацією Рідної Школи. Про місце для гостей рішають впорядчики Головної Управи.

В год. 8.30 рано відправиться в церкві св. Спаса при вул. Краківській Богослуження за померших членів Р. Ш.

**ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ.**

## ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

‡

В 14. Роковини смерти
**Д-РА СТЕПАНА ГАСЮКА**
сотника-лікаря У. Г. А.
відбудеться Поминальне Богослуження 11. XII. 1933, у понеділок в год. 8. рано в Успенській церкві (при вул. Руській).



**ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗА".**

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 8. XII.: масло 3.— зол., молоко 21 сот., сметана 90 сот., яйця 5.00—5.20 зол. за копу. Тенденція на масло, молоко і сметану вдержана, на яйця сильна.